

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 9.3.2009

Tukesin lausunto jätelakityöryhmän mietinnöstä

Käynnissä oleva jätelain kokonaisuudistus on perusteltua. Nykyisen jätelain sääntämisen jälkeen on tullut sellaisia uusia aiheita, joilla sääntelyä ei ole ollut tai se on ollut ainakin osittain riittämätöntä. Tällaisia aiheita ovat muun muassa jätteiden kierrätys tai jätehuollon järjestäminen kunnissa. Ehdotuksen myötä jätelaki olisi huomattavasti nykyistä massiivisempi..

Tukesin tehtävänä on valvoa muun muassa vaarallisten kemikaalien turvallista käyttöä siten kuin laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittely turvallisuudesta (390/2005) säädetään. Tämä valvontatehtävä koskettaa tietyiltä osin jätelain säätelemiä alueita ja muun muassa jätteen määritelmää.

Ehdotuksen 3 §:n 1 momentin mukaan jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka haltija on poistanut käytöstä tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Käytännössä on syntynyt tilanteita, joissa tämänkaltaisissa tilanteissa esimerkiksi vaarallisen kemikaalin varastointi on muodostanut todellisen uhkan ympäristölle. Varsinaista vastuullista toimijaa ei enää ole ollut, esimerkiksi konkurssipesän raukeamisen vuoksi, eikä kemikaalin jatko-ohjelyntäminen ole onnistunut. Ympäristövahingon vaara on ollut kuitenkin ilmeinen. Kemikaaliturvallisuuslaki ei säätele tällaisista tilanteista.

Tukes esittää harkittavaksi, edellisten kaltaisten tilanteiden vuoksi, olisiko jätteen määritelmää syytä laventaa siten, että se kattaisi myös sellaiset tilanteet, jossa esimerkiksi vaarallista kemikaalia ei pystytä ponnisteluista huolimatta hyödyntämään, ja sen "turhana" varastointi muodostaisi suuren uhkan ympäristölle. Määritelmän laajennuksella saataisiin vastaavanlaiset tilanteet jätelain soveltamisalan piiriin ja vastuut sitä kautta säännellyiksi. Vaihtoehtoisesti tällaisista tilanteista saattaisi olla mahdollista säätää myös asetustasolla

Määritelmä voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti:

"jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka haltija on poistanut käytöstä tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä, taikka ainetta, jonka hyödyntämistä tai käyttöä ei pystytä järjestämään ja jonka varastointi aiheuttaa ilmeisen onnettomuusuhkan ympäristölle, terveydelle tai omaisuudelle."

TURVATEKNIKAN KESKUS				
PL 123 (Lönnrotinkatu 37)	Puhelin	010 6052 000	Y-tunnus	1021277-9
00181 HELSINKI	Faksi	(09) 605 474	Internet	www.tukes.fi

Tukes toimii tällä hetkellä myös jätelain valvontaviranomaisena, jonka toiminta-alue on jätelaissa selkeästi rajattu. Tukes valvoo jätelain nojalla vaarallisten aineiden käyttöä sähkö ja elektroniikkalaitteissa sekä ajoneuvojen akuissa. Lisäksi se valvoo sähkö- ja elektroniikkalaitteiden merkintöjä ja akkujen ja paristojen jätehuoltokustannusten ilmoittamista.

Lakiesityksen 15 §:n 4 momentin mukaan Tukes säilyisi edelleen jätelain valvontaviranomaisena. Se valvoisi ehdotuksen mukaan ”tuotteita sekä niiden ominaisuuksia, merkintöjä ja tuotesuunnittelua sekä tuotteiden uudelleenkäytön ja kierrätyksen ohjeistusta koskevien vaatimusten noudattamista”. Tarkemmat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Esitetty muotoilu näyttäisi laventavan huomattavasti Tukesin valvontaa siitä, mitä se nykyisellään on jätelain nojalla; nyt valvottavien tuotteiden varsinainen tuotesuunnittelun valvonta kuuluu Tukesille vain siltä osin, kuin kyse on tietyistä merkinnöistä sekä tiettyjen vaarallisten aineiden osuudesta tietyissä tuotteissa. Myöskään näiden tuotteiden uudelleenkäytön ja kierrätyksen *ohjeistuksen* valvominen ei nykyisin kuulu Tukesille,

Tukes on keskittynyt turvallisuuden valvontaan; nyt esitetyt laajennukset eivät kuitenkaan olisi leimallisesti turvallisuuteen, vaan lähinnä ympäristönsuojeluun liittyviä. Ehdotus saattaisi siten aiheuttaa epäselvyyttä eri valvontaviranomaisten toimivaltuuksien ja tehtävien kesken. Tukesilla ei ole myöskään tällä hetkellä riittäviä henkilöresursseja uusien asioiden valvomiseen.

Tukes esittää, että se jatkaa uudessa jätelaissa vastaavien valvontatehtävien hoitoa kuin tähänkin saakka. Nykyisen jätelain mukainen valvonta liittyy turvallisuuteen ja on johdonmukainen Tukesin turvallisuuteen keskittyvän markkinavalvonnan kanssa.

Toiminnanharjoittajien oikeusvarmuuden takia on tärkeää, että valvontaa koskevat säännökset ovat uudessa jätelaissa *selkeitä, rajattua ja yksiselitteisiä*. Tukes esittää, että sen valvonnasta säänneltäisiin vastaavalla tavalla kuin voimassa olevassa jätelaissa.

Ehdotuksen 17 §:n mukaan valtion viranomaiset ja tutkimuslaitokset voisivat toimia lain mukaisina asiantuntijaviranomaisina ja voisivat muun muassa antaa lausuntoja ja tehdä tutkimuksia lain mukaisille valvontaviranomaisille. Tukes huomauttaa, että se teettää jätelain valvontaa varten tutkimuksia ja asiantuntijalausuntoja valtaosin yksityisillä laboratorioilla. On tärkeää, että kyseinen säännös ei rajoita yksityisten yritysten mahdollisuuksia toimia lain mukaisina asiantuntijoina.

Esityksen 34 §:n 3 ja 4 kohdissa määritellään käsitettä *tuottaja*. Kohdissa esitetyt määritelmät eroavat kuitenkin toisistaan. Olisi erittäin tärkeää, että tuottajakäsitteet olisivat näiltä osin identtiset. Markkinoille saattamisen käsitettä, kuten muitakin markkinatoimijoiden käsitteitä sääntelee suoraan Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EY) N:o 765/2008, annettu 9 päivänä heinäkuuta 2008, tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta. Asetusta kutsutaan NLF-asetukseksi. Kyseisen asetuksen 2 artiklassa sääde-

tään tietyistä määritelmistä. Määriteltävinä on muun muassa käsitteet "markkinoille saattaminen", "valmistaja", "maahantuoja" ja "jakelija". Olisi tärkeää, että uusi jätelaki käyttäisi näitä samoja käsitteitä, ainakin siltä osin kuin se sääntelee Tukesin valvontatehtävistä.

Esityksen 104 §:n 2 momentissa säädellään viranomaisten tiedonsaantioikeudesta tuotteen valmistajaa, maahantuojaa sekä muuta markkinoille saattajaa kohtaan. Tukes esittää, että tiedonsaantioikeus määriteltäisiin samalla tapaa kuin ehdotuksen 104 §:n 1 momentissa; tiedonsaantioikeus koskisi valvontaa varten *tarpeellisia tietoja*. Jos pyydettyjen tietojen laatua aletaan määritellä kovin seikkaperäisesti, on vaarana, että luetteloista jää kuitenkin jotain tarpeellista pois. Pyydettyjä tietoja ei ole tarkoituksenmukaista eikä mahdollista määritellä tyhjentävästi.

Lakiehdotus rajaa valvontaviranomaisen tarkastusoikeuden *paikan tai tuotteen haltijaan* (esimerkiksi ehdotuksen 105 §). Tällaisten määritelmien käyttö ei ole toimiva Tukesin tarkastusoikeutta säänneltäessä. Tukes esimerkiksi ostaa itse jätelain nojalla tarkastettavat sähkö- ja elektroniikkalaitteet, jolloin *"tuotteen haltija"* olisi määritelmän perusteella valvontaviranomainen eli Tukes itse.

Tukesin tarkastusoikeudelle on merkityksellistä NLF-asetuksen määrittelemät toimijat. Tukes esittää, että tarkastusoikeudesta säänneltäessä ainakin Tukesin osalta käytettäisiin ko. asetuksen mukaisia käsitteitä. Lakiteknisesti Tukesin osalta voitaisiin ottaa esimerkiksi viittaus ehdotuksen 34 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan tuottajiin tarkastusoikeudesta säädettäessä. Tämä edellyttää kuitenkin, että tuottajat määritellään identtisesti ja määritelmässä huomioidaan NLF-asetuksen mukaiset käsitteet. Tukes huomauttaa, että sen toimialan säädöksissä puhutaan tarkastusoikeuden sijasta valvontaoikeudesta,

Lainsäädännön valmistelutyötä on ilmeisesti tarkoitus vielä jatkaa niin sanottujen poikkeustilanteiden jätehuollon vastuista eri viranomaistahojen ja toiminnanharjoittajien kesken. Nämä poikkeustilanteet ovat merkityksellisiä myös Tukesin toimialoilla. Tukes on valmis osallistumaan tähän työskentelyyn.

Ylijohtaja 
Seppo Ahvenainen

Johtaja 
Juha Karjalainen

TIEDOKSI:

Tuiri Kerttula
Päivi Rantakoski
Hannu Mattila
Marika Keskinen